

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Variis Generibus, Causis, Atque Exitu Persequutionum,
Quas pij hoc in mundo peregrinantes patiuntur**

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Qua[m] crudeliter in Dei & Christi cultores per Romanos imperatores
gentilitas saeuierit. Cap. 7.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30324

ditur, ab omnibus gentibus colitur. Cui enim alteri crediderunt Parthi, Medi, Elamite, & qui habitant Mesopotamiam, Armeniam, Phrygiam, Cappadociam, & incolentes Pontum & Asiam, Pamphiliam, Aegyptum, & regionem Aphricam que est trans Syrenen, inhabitantes quoque Romam & Hierusalem? Item Getulorum varietates & Maurorum multi fines, Hispaniarum omnes termini, & Galliarum diuersae nationes, & Britannorum inaccessa Romanis, loca Christo verò subdita, & Sarmatarum, & Dacorum, & Germanorum, & Scytharum, & abditarum multarum gentium, & prouinciarum & insularum multarum nobis ignotarum, & quae enumerare minus possumus, in quibus omnibus locis, ait, Christi nomen qui iam venit, regnat; utpote cui nullae clausae sunt ciuitatum portae, ante quem serae ferreae sunt comminutae. Ceterum cum hanc regni Christi gloriam Esaias vidisset in spiritu: (Dominum enim, ait, vidi sedentem super folium excelsum & eleuatum, & ea quae sub ipso erant, replebant templum, &c.) paulò post repugnaturam nihilominus Iudaici populi caecam malitiam, iussus est praedicere, Vade, inquit, & dices populo huic: Audite audientes & nolite intelligere, & videte visionem & nolite cognoscere. Excaca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, &c. Et hoc quousque? Donec desoleantur, inquit, ciuitates absque habitatore, & domus sine homine, & terra relinquetur deserta, & longè faciet Dominus homines, & multiplicabitur quae derelicta fuerat in medio terrae. Et de Iudaeorum quidem persecutione fati-

Esa. 6.

Vide Aug. contra Faustū Manich. lib. 11. ca. 44

Quam crudeliter in Dei & Christi cultores per Romanos Imperatores gentilitas seuerit.

CAPVT VII.

Quid Gentiles? blandosne fortasse istos & minimè infestos fuisse putabimus? Imò verò quis horum crudelitatem explicet? quis exquisita in Christi seruos supplicia dinumeret? quis martyrum strages, confessorum ludificationes, virginum prostitutiones, & persecutionum locis omnibus ebullientium frequentiam, oratione comprehendat? Namque idolorum à multis templa deseri, ægerrimè diabolus ferens, Romanos Imperatores, quibus ipse adhuc imperabat, in odium implacabile Christiani no-

B. iij minis

DE VARIIS PIORVM

minis inflammavit. Itaque primus Nero (nam ante hunc Claudius & Caius Caligula Iudeis magis infecti fuere, quos ille, ut est in Actis Apostolorum, etiam excedere Roma iussit. Tyberius vero ex ijs quæ ferebantur, Christum admiratus, periculum etiam comminatus est accusatoribus Christianorum.) Igitur Nero, homo supra quam dici potest luxuriosus, vanus, superbus, ac ferox, opera Simonis Magi familiariter uti solitus: cuius sub imperio omnis innocentia, omnis pudor, omnisque libertas laborabat, per incredibilem vitiorum intemperantiam inflammatus, in hunc usque torrentem insanix suæ præceps actus est, ut primus nomini Christiano atrocitatem generalis persecutionis inferret. Hos ei tollere cura summa fuit, quos primos agnovit; Petrique Apostolorum principis, & Pauli gentium Apostoli nece (altero per ignominiam crucis, altero capitis truncatione sublato) Casarianum gladium cruentavit. Hoc imperante quanta vis persecutionis in Christianos extiterit, Cor. Tacitus gentilis scriptor, non tacuit. Pereuntibus enim addita ludibria, ut ferarum tergis contesti laniatu canum interirent. Multi crucibus affixi, aut flamma vsti. Plerique in id reseruatj, ut cum defecisset dies, in usum nocturni luminis vrerentur. Hortos suos Nero spectaculo huic obtulerat, & Circensè ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel circulo insistent: unde quanquam aduersus fontes & nouissima exempla meritos, miseratio oriebatur, tãquam non utilitate publica, sed in sæuitia vnus absumeretur. Iure proinde hunc Paulus leonem appellavit, cum Timotheo scribens, gratulatur se Dei beneficio de leonis ore liberatum; quomodo sese & alias cum bestijs Ephesi depugnasse scribit. Quis enim Caucasus, quæ India, quæ Hyrcania tam immanes & sanguinarias bestias aluit vnquam. Etenim ferarum omnium rabies usque ad ventris satietatem fuit, fameque sedata protinus conquiescit. Illa est vera bestia, cuius vna iussione funditur ater vbique cruor, crudelis vbique luctus, vbique pavor, & plurima mortis imago. Nemo vero Neronis huius immanitatem describere pro merito potest, qui & matrem interfecit, & Senecam familiarem præceptorumque suum ad eligendæ mortis coegit arbitrium, cum ei tamen suas ille opes tradere, seque in otium conferre conaretur. Sed dignum est suæ immanitatis exitum Nero consequitus.

Actor. 18.

Chryso. 1. 4. in 2. ad Timoth.

Lib. 15. Vide & Salpi. Seue. hist. lib. 2.

Euseb. lib. 2. eccles. hist. ca. 22. 24. 25. 2. Timo. 4. 3. Corint. 15.

Boetii lib. 2. de consol. lat. philo. Euiropius lib. 7. de mo-

gnatus. Nam cum excitatam aduersus se populi seditionem
 conatur effugere, tertio ab vrbe lapide propria se manu in-
 terimit, in hec, vt scriptum quidam reliquere, verba prorum-
 pens, Dedecorose vixi, turpius peream. Sequutus hunc
 Domitianus est, Neronianæ crudelitatis aliqua portio: qui
 plurimis in vrbe Roma nobilibus, atque illustribus viris,
 nullo iure, nullaque ratione trucidatis, innumeris quoque
 in exilium pulsus, bonorumque direptione mulctatus, & ipse
 tandem seueus Christianorum persequutor efficitur: quibus
 tamen iniuriæ nihil pater eius Vespasianus aut Titus frater,
 cum esset moderatissimus, irrogarat. Cupiuit interim &
 ipse Titus Christianam aboleri religionem, qui propterea
 templum Hierosolymitanum censuit euertendum. Chri-
 stianos enim ex Iudæis extitisse, radice sublata stirpem fa-
 cile perituram. Sic igitur Flavius Domitianus per annos
 quindecim ad hoc paulatim per omnes scelerum gradus cre-
 nit, vt iam confirmatissimam toto orbe Christi ecclesiam,
 datis vbiq; crudelissimæ persecutionis edictis, auderet
 conuelleri. Neque verò mirum est ab eo delendæ Christi
 Ecclesiæ tam acre studium fuisse profectum, qui in tantam
 cæco tumore superbiam elatus sit, vt dominum sese ac Deum
 vocari, scribi colique voluerit. Hac igitur superbia effera-
 tus, persecutionem in Christianos agi, secundus à Nerone
 imperauit. Post hunc suscepit Nerua principatum, cuius
 vt breue in omnes, ita etiam mite in Christianos imperium
 fuit. Sub hoc reuocari quicumque ab Domitiano in exilium
 trusi erant, propriasque recipere facultates ex Senatuscon-
 sulto iubentur. Tunc igitur & Apostolum Ioannem exilij
 ærumnis liberatum Ecclesia Ephesina recepit: in qua illum
 vsque ad Traiani tempora permansisse grauissimi authores
 tradiderunt. At verò Traiano imperante, rursus perse-
 quutionis pondus vrgeri cœpit Ecclesiam: illoque seuiente
 atque immensas quotidie martyrum iugulante cateruas,
 clarissimum in orbe fuit B. Ignatij martirium. Sed cum
 Plinius secundus prouinciam regeret, essetque inter cæteros
 iudices persequutor datus, atq; damnatis quibusdam Chri-
 stianis, alijs gradu pulsus, ipsa tandem esset multitudine per-
 turbatus, quid de cætero ageret, consuluit tunc Traianum
 Imperatorem, allegans præter obstinationem non sacrifi-
 candi, nihil aliud se de sacris eorum comperisse, quàm coetus

*ribus actis,
 exituque
 Neronis.*

*Sexti Aure-
 lij Victoris
 Epitome.*

*Sulpit. Seue-
 rus lib. 2.
 hist. sacra.*

*Orosius es
 Sextus Au-
 relius Victor
 in Epitome.*

*Hieron. lib.
 1. contra Iou.*

Epist. lib. 10

DE VARIIS PIORVM

antelucanos ad canendum Christo & Deo, & ad confederandum disciplinam: quòd verò ad vitæ mores doctrinamque pertineret, nihil aduersus leges Romanas designare; homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam, & cætera scelera prohibere. Huius igitur relatu admonitus Imperator, cum sese erga omnes æquissimum præberet, gloriamq; militarem, alioqui ingentem, placidissima administrandi ratione superaret, rescriptis ilicò lenioribus temperavit editum; Christianos videlicet inquirendos non esse, oblatos verò puniri oportere. Veruntamen hic non iniuria Tertulianus exclamat, O sententiam necessitate confusam? negat inquirendos vt innocentes, & mandat puniri vt nocentes; parcit, & fauit; dissimulat, & animaduertit. Quid temetipsum censura circumuenis? si damnas, cur non inquiris? si non inquiris, cur non & absoluis? Latronibus vestigandis per vniuersas prouincias militaris statio sortitur, in reos maiestatis & publicos hostes omnis homo miles est, ad socios & conscios inquisitio vsque extenditur: solum inquiri Christianum non licet, offerri licet; quasi aliud esset actura inquisitio, quam oblatio. Damnatis ergo oblatum, quem nemo voluit requisitum, qui puto iam nõ meruit ideò pœnam quia nocens est, sed non requirèdus inuentus. Hæc ille. Quid autem Marcus Antoninus Verus? nõne præcepto eius graues in Asia & in Gallia persequutiones extiterunt. Testes eæ sunt literæ, quæ à Gallis Lugdunensibus ac Vienneis ad Asianos Phrygiosque fratres conscriptæ, Eusebij historia continetur. Tribulationis, aiunt, nostræ magnitudinem, & gentilium furorem quem in sanctos martyres intenderunt, enarrare sicut est, ne præsentibus quidem ipsi sufficimus, tantum abest vt scriptura complecti possimus. Eoq; tempore per multas Romani orbis prouincias ex acclamatione, & seditione vulgi, persequutiones aduersus Christianos tam crebræ contigerunt, vt locis singulis martyrum multa millia, ad præparatas sibi coronas mitterentur. Nec antea quidem sub Adriano Imperatore persequutio defuerat, qui etiam sese existimans Christianam fidem loci iniuria perempturum, in templo, ac loco Dominicæ passionis, dæmonum simulachra constituit. Sed Quadratus Apostolorum discipulus, & Atheniensis pontifex ecclesiæ, Adriano principi Eleusinae sacra inuisenti, librū pro nostra religione tradi:

In Apologice.

Euseb. lib. 5. cap. 1.

Sulpit. Seuerus lib. 2. sacre hist. Hieron. epistola 84. ad Magnū oratorem Romanum.

tradidit; tantæque admirationi omnibus fuit, vt persequutionem grauissimã illius excellens sedaret ingenium. Quem Iustinus imitatus, Antonino pio & filijs eius, sacroque Senatu, & populo Romano scripsit pro viris, quæadmodum ipse ait, ex omni hominum genere congregatis, & iniusto odio laborantibus, ac non digna patientibus, hoc est Christianis. Cuius ille librum vsque adeò non est aspernatus, vt eo benignus redditus erga Christianos, iusserit nihil eis omnino molestiæ generari, nisi fortè aliquid aduersum Romani regni statum moliri probarentur. Postea verò & Severus in Christianos sæuijt, & Maximinus in sacerdotes maximè & clericos, id est, veræ religionis doctores, pietatisque magistros, persequutionis tempestatem immisit.

Quibus posteriores Decius & Valerianus, quæ nõ aduersus Christianum nomen bella mouerunt? Sed beati Leuitæ Laurentij admirabilem inuicti animi constantiam, nec lenti ignis longo acerboque supplicio, eius temporis potuit persequutio superare: dignumque existimo vt de memorabili hac persequutione interferam, quæ apud D. Hieronymum initio Paulinæ vitæ leguntur. Sub Decio & Valeriano persequutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, & Cyprianus Carthagine scælici cruore damnati sunt, multas apud Aegyptum & Thebaidem Ecclesias tempestas scæua populata est. Voti tunc Christianis erat pro Christi nomine gladio percuti: verùm hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat iugulare, non corpora. Et vt ipse qui ab eo passus est Cyprianus, ait: Volentibus mori, non permittebatur occidi. Deinde vt eius temporis crudelitas notior fieret, quædam memoriæ causa exempla subiungit: quorum alterum est, Perseuerantem in fide martyrem, & inter eculeos laminasque victorem, iussit melle perungi, & sub ardentissimo sole ligatis manibus post tergum resupinari, scilicet vt muscarum aculeis cederet, qui ignitas sartagine antea superasset. Quid autem crudelius (quòd eodem imperante in Sicilia) quàm vt tenellæ virgini Agathæ non modò in equuleo laminæ candentes admouerentur, verum etiam mammilla amputaretur? Vnde is qui torqueri iusserat, Quintianus, meritò audiuit à virgine, Crudelis tyranne, non te pudet amputare in scæmina, quod ipse in matre suxisti? Ac Decius quidem propterea se Philippum Im-

B v perato-

Euseb. lib. 6.
eccles. hist.
cap. 20.

Vide Euseb.
lib. 6. eccles.
hist. cap. 31.
quomodo
hæc persequutio
populũ diuina
quodam incitante
sumpserit exordium. Vbi
etiã de Apollonia refert,
cõtusis prius
& effosis
dētibus, scã-
mis eam cõsummasse
martyrium.
Li. 3. epi. 23.

De hoc Phi-

lippe Imperatore vide Eusebiū lib. 6. ecclesiast. hist. cap. 25. & 29. peratorem Christianum, eiusque filium interfecisse docuit, ut suum in Christianam religionē odium persequendis atq; interficiendis Christianis expleret. Ideoque mox ut inuasit imperium, feralia edicta disperfit, plurimosque sanctorum ad Christi coronas suis de crucibus misit. Sub hoc & Fabianus Romanæ Ecclesiæ Episcopus occubuit, & Alexander, Babylasque, Hierosolymorum & Anthiochenæ Ecclesiæ Pontifices, in carcere pro confessione dormierunt. Sed idem haud multo post, quam filium suum Cæsarem legisset, in solo Barbarico inter confusas turbas gurgite paludis submersus est, ita ut nec eius potuerit cadaver inueniri. Valerianus verò, cum per omnē Romani imperij amplitudinē sanctorum sanguinem (quos antea tamen visus erat coluisse) fudisset, à Sapore Persarum rege captus, Imperator populi Romani ignominiosissima apud Persas seruitute consensuit; hoc infamij officij continua dum vixit damnatione sortitus, ut acclius humi, regem semper ascensurum in equum, non manu sua, sed dorso attolleret. Huius in epistola ad Persarum regem meminit Constantinus Imperator, cum demonstrat eorum regum exitus solere esse funestos, qui vesanis erroribus seducti, vnus Dei cultum exterminare contendunt. Horum, inquit, vnum esse reor Valerianum, quem velut quædam virga iracundiæ diuinæ de nostris terris expellens, vestris partibus tradidit puniendum. Nec vnquam, ait Cyprianus, impiorum scelere in nostrum nomen exurgitur, ut non statim diuinitus vindicta comitetur. Ut memorias non teneamus antiquas, & vltiones pro cultoribus Dei sepè repetitas, nullo vocis præconio reuoluamus, documentum recentis rei satis est, quòd sic celeriter, quodque in tanta celeritate sic granditer nuper sequuta defensio est; ruinis Regum, iacturis opum, dispèdio militum, diminutione castrorum. Nec hoc casu accidisse aliquis existimet, aut fuisse fortuitum putet, cum iam pridem scriptura diuina posuerit, & dixerit: *Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus.*

Leguntur & postea sub Flauio Claudio quorundā celebrata martyria: sed, ut opinor, quoniam eius & imperium exigui temporis fuit, & aduersus Gotthos grauissima belli occupatio, nulla sub eo memorabilis Christianæ Ecclesiæ persecutio numeratur. Nec diu tamē ecclesiam interquiescere passus est inimicus. Namq; Aurelianus Romanum postea conse-

Sextus Aurelius Victor in Epitome.

Euseb. li. 7. eccles. hist. cap. 9.

Eutropius lib. 9. & Orosius li. 7. Lib. 3. hist. tripar. ca. 3.

In tractatu contra De-metrianum.

consequutus imperium, cum natura quoque esset ad crudelitatem propensior, persecutionem aduersus Christianos acerbam, impio decreto suscitauit. Nec multo post subita morte mulcratus est, qui de piorum morte censebat: ut ostenderet Deus, quia non cum voluerit tyrannus, cruciamur, sed cum probauerit ipse, recipimur. At vero quis non obstupescat ad Diocletiani principis, Maximiniani que Herculei inauditam & insatiabilem crudelitatem? à quibus persecutionis æstus semel excitatus, per decem annorum spatium, & Ecclesiarum incendijs, & proscriptionibus innocentum, & cædibus martyrum, indefinenter efferbuit. His fauentibus memoriae proditum est, intra dierum triginta spatium, octodecim millia hominum promiscui sexus, per diuersas prouincias trucidata esse, martyrioque coronata. Quid enim mirum? nam & nos ipsi, inquit Eusebius, per Aegypti solitudines cum iter ageremus, oculis nostris inspeximus, ut sedenti pro tribunalibus saeuissimo praesidi offerrentur innumeri populi fidelium, quos ille singulos per ordinem confessos se Christianos capite plecti iubebat. Egre diantur cuncti pariter ad contiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati. Nemo defuit, cum nemo se seruaret: sponte omnes, imò & alter alterum preuenientes, ceruices cadentibus obiectabant: defecerunt carnificum manus, & succedentes sibi inuicem fatigati sunt, hebetata est acies gladij. Videbam, inquit, fessos residere carnifices, vires resumere, animos reparare, mutare gladios, diem quoque non sufficere ad poenam. Hæc vnus ille, & vno loco vidit, breuique tempore. Quid per vnus mensis spatium? quid igitur per annos decem? quid per totam Aegyptum, Mauritianiam, Palaestinam videri potuisse putamus? Et quis enarret quibus apud Arabiam sancti martyres securibus caesi sunt? Aut quomodo quis retexat quæ in Cappadocia gesta sunt, vbi crura frangi, Dei cultoribus iuebantur? Quis Mesopotamiae referat cruciatus? vbi Christianos suilli tergoris more, singulis manibus, pedibusque suspensos, amarissimo fumo subter ingestis, indignis cruciatibus enecabant: alios vero lento igne prope adhibito tormentis longioribus absumebant. Sed & in ipsa Britannia (ut nostris locis viciniore iungamus) quis explicet, quam crudeli membrorum laceratione, distracta sint plurimorum sancto-

Oros. lib. 7.
cap. 25.
Beda lib. 1.
hist. Anglo.
cap. 6.
Ado. Vien.
etate 6.
Euseb. eccle.
hist. lib. 8.
cap. 9.

Beda hist.
Angl. l. 1. c. 7.

sancto-

DE VARIIS PIORVM

*Lib 2. sacra
historia.*

sanctorum corpora, quos agone peracto supernæ gaudia
ciuitatis exceperunt? Ea tempestate, inquit Sulpitius, omnis
ferè sacro martyrum cruore orbis infectus est: quippe cer-
tatim gloriosa in certamina ruebatur, multoq; auidius tum
martyria gloriosis mortibus quærebantur, quam nunc Epi-
scopatus prauis ambitionibus appetuntur. Nullis vnquam
magis bellis mundus exhaustus est, neque maiore vnquam
triumpho vicimus, quam cum decem annorum stragibus
vinci non potuimus. Neque sanè vllam antea persecutio-
nem reperio, aut diffusiore locis, aut immaniore crucia-
tibus, aut annis diuturniore extitisse. Tametsi enim Dio-
cletianus, secundo persecutionis anno, imperium parpu-
ramque ob ætatem vltro posuerit: atque idem vt Hercu-
lius faceret (quanquam is ægrè acquiescere vellet) effecerit:
tamen succedens Galerius, cœptam atque incitatam perse-
quutionem ita est prosequutus, vt eam edictis etiam atro-
cioribus cumularet. A quo Maximinus Cæsar delectus, &
in Orientis partibus constitutus, incredibili crudelitate atq;
vesania tyrannidem exercuit in pios: hoc nocentior, gra-
uiorq; Christianis, quòd simulachrorum cultui supersti-
tiosissimè deditus esset, magicarumq; professoribus artium,
publicos etiam honores decerneret. Huc accessit vt mortuo
in Britannia Constantio, summæ mansuetudinis ac ciuilita-
tis viro, qui cum Galerio imperij societatem post Diocle-
tianum Maximianumque susceperat, Maxentius Herculiij
filius, qui haud procul ab vrbe in via publica morabatur,
Romæ tyrannidem arriperet, ad eumq; sese modum instrue-
ret, vt illum frustra Galerius, Seuero misso, deturbare cona-
retur. Huius verò Maxentij in omnes quidem, sed maximè
tamen in Christianos sese crudelitas exeruit. Nam & gra-
uidæ mulieres nobiles, & infantes paruuli magicis eius arti-
bus, cæde sui crudeliq; scissione seruibant. Quid non mul-
tos perpeti coegit libido eius insatiabilis?

*Eusèb. lib. 8.
cap. 16.*

*Pruden. li. 1.
contra Sym-
machum.*

*Aut sponsus fœdera pacta
Intercepta gemens, diroque satellite rapta,
Immersus tenebris dura inter vincla luebat:
Aut si nupta thorum regis conscendere iussa
Cœperat impurum Domini oblectare furorem,
Morte maritalis dabat indignatio pœnas.
Plena puellarum, patrumque ergastula seui*

Princi-

*Principis: abducta genitor si virgine mussans
Tristius ingemuit, non ille impune dolorem
Prodidit, aut confessa nimis suspiria traxit.*

Fauore autem erga Christianos simulato, primo persecutiones iussit in Aphrica atque Italia inhiberi: ex quo illud est apud Optatum Mileuitanum; Tempestas persecutionis peracta & definita est: iubente Deo, indulgentiam mittente Maxentio, Christianis libertas est restituta. Verum non multo post, ficti fauoris atque humanitatis larua deponitur, ostenditur ac profertur inclusa prius ferè rabies, ipsaq; Aphrica cui paulum indulerat, grauissimè ab eo diuexatur. Nec mirum si eam exhauerit, quam delere statuerat. Ideoque eius debellati cæsiq; caput, abs Constantino missum in Aphricam est, ad eam permulcendam: vt quam maximè viuus affligeret, laceratus expleret. Per hos itaq; duos Maximinum atque Maxentium, tanquam vnius spiritu dæmonis actos, in Oriente simul, atque in Occidente sæuitum est.

Optatum li. 1

Quid? quod nec Maximianus Herculeus potuit à persecutione desistere? Nam qui antea depositis imperij insignibus, priuatam agebat in Lucania vitam, in hortis illic amoenissimis consenscens, Maxentij filij commotus imperio, tyrannidem & ipse (quanquam infelicitè) exercuit, ac publicus esse perfitit religionis inimicus. Adianxit sese ad persecuendum & Licinius aliquando, quem Constantinus imperij adiutorem acceperat: cuius gloriam inuidiæ facibus agitatus, non perferens, & illi parat insidias, & Christianos, quos antea coluerat, ac i studio persequitur. Ac primum quidem eos è suo palatio exturbat, tum & militia pellit: progressusq; longius, qui se profiterentur Christianos, hos in vincula conijci, atque etiam fame in iisdem enecari iubet. Tandemque & in Episcopos cæterosq; sacerdotes, maximeque eos qui clariore habebantur, sæ rabiem crudelitatis extendit. Et ô prodigiosam crudelitatem, omnes qui contaminatis sacrificijs acquiescere noluisent, non tortoribus (quemadmodum eius præcessores faciebant) neque cruciatus ac supplicijs tradi iubebat; sed lanionibus dari, vt eos porcorum more suspensos, publicisque prætereuntium expositos aspectibus, postea superpositos truncis ligneis, perfrusta cæderent, & in partes diuisos, ad piscium pabulum in mare proijcerent. Deniq; qui ecclesias antea edicto construi,

*De Maximini legibus
in Christianorum fauore
postea latis,
& eius exitu, vide Eusebium lib. 9.
hist. eccles.*

*cap. 9. & 10
Euseb. lib. 9
hist. eccles.
cap. 10.*

instau-

DE VARIIS PIORVM

instaurarique iusserat, has rursus ipse subuertit. His igitur vsus ministris diabolus, sœuissimam illam, maximeque diurnam persecutionem impleuit. Sed Galerius quidem, qui & ipse ab initio persecutionis incensor ac signifer extiterat, cum per annos decem omni genere hominum prouincias exhausisset, vlticem aliquando Dei manum horribiliter expertus est. Nam putrefacto introrsum pectore, & genitalibus dissolutis atque cōsumptis, cum & vermes eructaret, neque fœtorem medici ferre, aut medendi rationem excogitare possent, tetrâ sceleribus & infœlicem animam, nec vitæ propriæ patiens, ipse sibi violentus extorsit. Diocletianus quoque mortem metuens dedecorôsam, hausto veneno semet necauit. Huius persecutionis, vti & prioris, Optatus Mileuitanus mentionem suis libris inseruit. Duas enim bestias ex illis quatuor quas Daniel de mari ascendentes aspexit, huc referens: Prima, inquit, fuit vt leo: hæcerat persecutio sub Decio & Valeriano. Secunda vt vrsus; aliâ persecutio, quæ fuit sub Diocletiano & Maximiano. Quo tempore fuerunt & impij Iudices bellum Christiano nomini inferentes. Ex quibus in prouincia proconsulari ante annos 60. & quod excurrit, fuerat Anulinus; in Numidia Florus. Omnibus notum est quid eorum operata sit artificiosa crudelitas: sœuiebat bellum Christianis indictum, in templis dæmoniorum diabolus triumphabat. Immundis fumabant aræ nidoribus; & qui ad sacra sacrilega venire non poterat, vbicunque thus ponere cogebatur. Omnis locus templum erat ad scelus, inquinabantur prope morientes fenes, ignorans polluebatur infantia, à matribus parui liberi portabantur ad nephas, parentes incruenta parricidia facere cogebantur, alij cogebantur templa Dei viui subuerrere, alij Christum negare, alij leges diuinas incendere, alij thura ponere. Et hæc quidem Optatus Mileuitanus. Quid nunc memorem apostatam Iulianum? qui cum in hac voce Galilæe vicisti, sagitta ictus occubuerit, nōne bellum se aduersum Galilæum gerere etiam postrema voce declarauit? Quanquam & sublatis artium liberalium scholis, scriptis quoque libris Christianam est religionem infestatus. Nam septem libros, inquit B. Hieronymus, in expeditione Parthica, aduersus Christum euomuit potius, quam scripsit: & iuxta fabulas poëtarum, suo se ense lacerauit: tametsi

Orosius &
Euseb. lib. 8
hist. eccles.
cap. 18. &
Sextus Au-
relius Victor
in sua Epi-
tome.
Lib. 3. cōtra
Parmeni.
Daniel. 7.

*Sextus Au-
re. Victor di-
cit eum ab
vno ex ho-
stibus, et qui
dem surgente
eonto percus-
sum, dum in-
consulto ar-
dore nititur
ordines ad
bellum com-
ponere.
In epist. 84.
ad Magnum
oratorē Ro-
manum.

tametsi Nazaraeum nostrum, & ut ipse solebat dicere, Galilaicum, statim in praelio senserit, mercedemque linguae putidissimae, contumelijs perfossus, acceperit: magno profecto Christianorum bono. Nam etsi religionem antea Christianam arte potius, quam potestate fuisse videatur infectatus, magisque ad prophani cultus amplexum honoribus provocare, quam tormentis compellere studuerat: ad Parthicum tamen profecturus bellum, Christianorum sanguinem dijs suis vouit; palam indubie persequuturus Ecclesiam, si victoriam adipisci contigisset. Nam & amphitheatrum Hierosolymis extrui iussit, in quo reuersus Episcopos, monachos, omnesque eius loci sanctos, bestijs etiam arte sauioribus, obijceret, spectaretque laniandos. Quin etiam ab hoc apostata vrbs Gaza, diruto Hilarionis monasterio, & ipsius Hilarionis & Hefichij mortem, precibus datis, impetrauerat: amboque ut quaerentur, toto orbe scriptum erat. Praeterea templorum spoliationes sacrorumque direptiones vasorum; in quibus & illa ponitur sacrilegi quaestoris insultatio, En quibus vasis ministratur Mariae filio! Quid enim non ausi impij sunt, dum Imperatorem se talem habere laetantur? Nam & Aiscalone & Gazae virorum sacerdotali dignitate praedictorum, itemque mulierum perpetuam virginitatem professarum aluos, impij & crudeles ministri dissecuere, hordeo completas porcis escam obiecere: aliaque eiusmodi complura dominante sacrilego Iuliano, ab impijs perpetrata in pios, terra marique feruntur, quae recensere prolixius, nostri non est instituti. Eutropius sane scriptor eorum temporum, qui se etiam Parthicae expeditioni tum interfuisse testatur, Iulianum hunc scribit Christianae religionis, nimium infectatorem fuisse: perinde tamen, ait, ut cruore abstineret; nimirum quod nullum ab eo decretum extiterit de fundendo passim ubique sanguine Christianorum. Nam Ioannem & Paulum fratres Romae claros, eius familiaritatem constanter recusantes, aliosque nonnullos ob Christianae fidei professionem, iussit interfici. Illud quoque de Iuliano D. Hieronymi breue testimonium est. Iulianus proditor animae suae, & Christiani iugulator exercitus, Christum sensit in Maedia, quem primum in Gallia denegarat; dumque Romanos propagare vult fines, perdidit propagatos.

Ruffinus li.
10. eccles.
hist. cap. 32.
33. 35. 36. &
Orosius li. 7

D. Hierony.
in vita S.
Hilarionis.

Theodore. li.
3. hist. ca. 6.
et 7. Et hist.
trip. lib. 6.
ca. 4. & seq.
Lib. 10. Bre-
uiarij sui de
rebus gestis
Romanorum.

In epist. ad
Heliodorum.